

Химийн элементүүдийн үзэлж систем (хагас бөглийн үер)

	IA	IIA	VA	VIА	VIA	VIA	VIIA	VIIA
1	H 1.008 Устөрөгч	Be 4 Бериллий 9.012	N 7 Химийн тэмдэг Азот Харалцаныг яланхийлж ишигэвчилж Харалцаныг яланхийлж ишигэвчилж	Cr 23 Хром 51.996 Вонадий 59.942	Fe 25 Мянган 54.938 Темор 55.937	Mn 24 Сандан 44.954 Титан 47.988	Co 27 Молибден 95.940 Небий 91.946	Cu 29 Цинк 63.546 Никель 59.935
2	Li 3 Литий 6.941	Be 4 Бериллий 9.012	Al 13 Хоногийн тигзи 26.982	Rh 44 Рутений 101.979 Родий 102.966	Pd 45 Техниций 107.987 Палладий 106.958	Ru 43 Иридий 101.979 Рутений 101.979	Ge 31 Галлий 69.973 Галин 70.949	Ge 31 Галлий 69.973 Галин 70.949
3	Na 11 Натрий 22.990	Mg 12 Магний 24.365	Sc 21 Сандан 44.954 Сандан 44.954	Cr 23 Хром 51.996 Вонадий 59.942	Fe 25 Мянган 54.938 Темор 55.937	Cr 24 Мянган 54.938 Темор 55.937	Co 27 Молибден 95.940 Небий 91.946	Co 27 Молибден 95.940 Небий 91.946
4	K 39.098 Калий 40.077	Ca 19 Кальций 40.077	Ti 22 Титан 47.988	V 23 Вонадий 59.942	Cr 23 Хром 51.996 Вонадий 59.942	Sc 21 Сандан 44.954 Сандан 44.954	Sc 21 Сандан 44.954 Сандан 44.954	Sc 21 Сандан 44.954 Сандан 44.954
5	Rb 85.468 Рубидий 85.468	Sr 37 Стронций 87.639	Y 38 Иттрий 88.906	Zr 39 Цирконий 91.234	Nb 40 Небий 91.946	Tc 41 Молибден 95.940 Техниций 97.987	Pd 42 Родий 102.966	Pd 42 Родий 102.966
6	Cs 132.985 Цезий 137.327	Ba 55 Барий 137.327	Strontium 87.639	Yttrium 88.906	Hf 72 Цирконий 91.234	Ta 73 Тантал 106.946	Re 74 Рений 106.937	Re 74 Рений 106.937
7	Fr 223.029	Ra 87 Радий 223.029	Hf 57-71*	Ta 72 Цирконий 91.234	W 73 Тантал 106.946	Os 76 Осмий 106.938	Ir 77 Придан 109.228	Os 76 Осмий 106.938
					Gd 64 Гадолиний 151.945	Eu 62 Европий 151.945	Tb 65 Тербий 158.935	Gd 64 Гадолиний 151.945
					Sm 60 Сандан 144.948	Eu 63 Европий 144.948	Dy 66 Диспрозий 162.938	Sm 60 Сандан 144.948
					Pm 61 Прометий 140.938	Eu 63 Европий 144.948	Tb 64 Гадолиний 151.945	Pm 61 Прометий 140.938
					Am 94 Нептуний 237.948	Eu 95 Фермий 243.948	Er 67 Эрбий 167.938	Am 94 Нептуний 237.948
					Pu 92 Платиний 238.949	Fm 98 Калифорний 247.949	Tm 68 Тербий 162.938	Pu 92 Платиний 238.949
					U 91 Протактиний 231.948	Am 95 Америций 243.948	Yb 69 Эрбий 167.938	U 91 Протактиний 231.948
					Th 90 Торий 232.948	Pu 93 Нептуний 237.948	Lu 71 Лауренсий 174.947	Th 90 Торий 232.948
						No 101 Нобелан 253.948		No 101 Нобелан 253.948

	La 57 Лантан 138.946	Ce 58 Цери 144.115	Pr 59 Протактиний 140.938	Nd 60 Нодан 144.248	Sm 61 Сандан 144.948	Eu 62 Европий 144.948	Dy 65 Диспрозий 162.938	Tb 64 Гадолиний 151.945	Er 67 Эрбий 167.938	Tm 68 Тербий 162.938	Yb 69 Эрбий 167.938	Lu 71 Лауренсий 174.947
** Ac 89 Актиний 227.948	Th 90 Торий 232.948	Pa 90 Радий 223.029	U 91 Протактиний 231.948	U 92 Платиний 238.949	Pu 93 Нептуний 237.948	Fm 98 Калифорний 247.949	Tb 96 Бериллий 157.949	Lu 71 Лауренсий 174.947	Lu 71 Лауренсий 174.947			

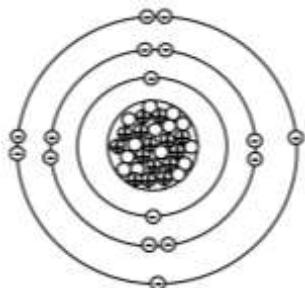

Нэгдүгээр хэсэг. Сонгох даалгавар

Санамж: Нэгдүгээр хэсэг нь 40 сонгох даалгавар, нийт 68 оноотой. Даалгавар тус бүр 5 сонгох хариулттай. Тэдгээрийн зөвхөн нэг зөв хариултыг сонгож хариултын хуудсанд будаж тэмдэглэнэ. 1–22 дугаар даалгавар тус бүр 1 оноотой, 23–30 дугаар даалгавар тус бүр 2 оноотой, 31–40 дүгээр даалгавар тус бүр 3 оноотой.

1. Атомын бүтцийг ажиглаад нийт электроны тоог тоолно уу.

- A. 14
B. 15
C. 13
D. 17
E. 16

2. Концентрацтай аммиакийн уусмалд **уссдаггүй** тунадасыг олоорой.

- A. AgI   B. AgCl   C. AgBr   D. Cu(OH)₂   E. Co(OH)₂

3. Коваленттын холбоотой бодисыг сонгоно уу.

- A. Ne   B. KCl   C. Ag   D. Mg₃N₂   E. SO₂

4. Цахилгаан дамжуулдаг электролитийг олно уу.

A. гексан	B. сахарын уусмал	C. давсны уусмал
	D. нэрмэл ус	E. бензин

5. Дараах нөхцөлүүдээс аль нь химийн урвалын хурдыг **бууруулах** вэ?

A. температур ихсэх	B. эзлэхүүн ихсэх	C. катализатор нэмэх
	D. концентрац ихсэх	E. хатуу бодисыг нунтаглах

6. Аль металл нь супруулсан хүчилтэй **урвалд орохгүй** вэ?

A. Мөнгө, Ag	B. Хөнгөнцагаан, Al	C. Магни, Mg
	D. Кальци, Ca	E. Төмөр, Fe

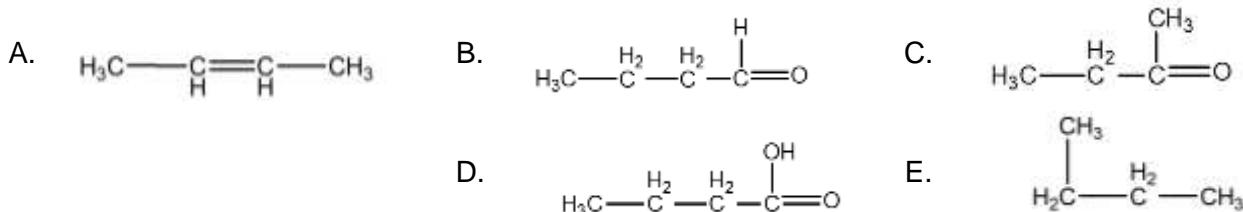
7. Хүхрийн хүчил (H₂SO₄) – ийн хэрэглээг нэрлэнэ үү.

A. савангийн үйлдвэрт	B. хөрсний pH – г ихэсгэх	C. шингэн савангийн найрлага
D. коррозоос хамгаалах материал	E. аккумулятор үйлдвэрлэх	

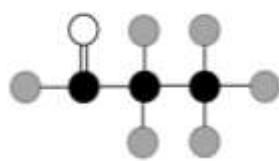
8. Байгалийн хий нь өргөн хэрэглээний түлш юм. Түүний **гол** бүрдүүлэгч нэгдлийг тодорхойлно уу.

A. H ₂ O, усны уур	B. CO ₂ , нүүрсхүчлийн хий	C. CH ₄ , метан
	D. SO ₂ , хүхэрлэг хий	E. C ₂ H ₅ OH, этанол

9. Бромын усны өнгийг арилгадаг органик нэгдлийг сонгоорой.

10. Зурагт үзүүлсэн органик нэгдлийг нэрлэнэ уу.

тулхүүр
○ хүчинтэргэч
● устерэгч
● нүүрстэргэч

- A. пропан-2-ол
C. бутанон

- B. пропанон
D. бутаналь
E. пропаналь

11. Хамгийн олон тооны атомтой бодисыг сонгоорой.

- A. 1 моль C_2H_6 B. 2 моль CO_2 C. 3 моль HCl   D. 2 моль H_2O E. 4 моль He

12. Лабораторийн шүүх аргыг тодорхойлно уу.

A.

B.

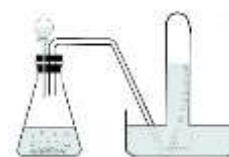
C.

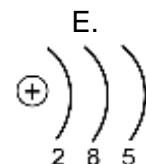
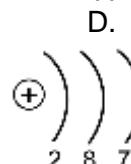
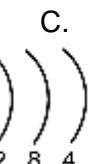
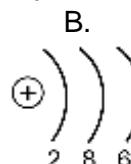
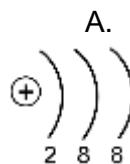
D.

E.

13. Хүхрийн атомын электрон хуваарилалтын бүдүүвчийг сонгоно уу.

14. Өрөөний нөхцөлд хатуу төлөвтэй бодисыг сонгоно уу.

- A. Cu

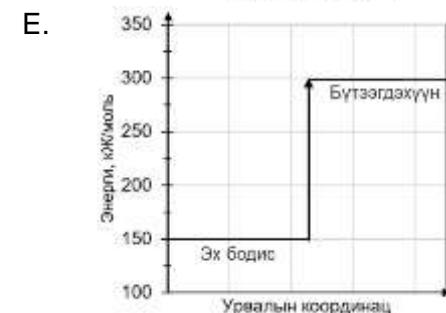
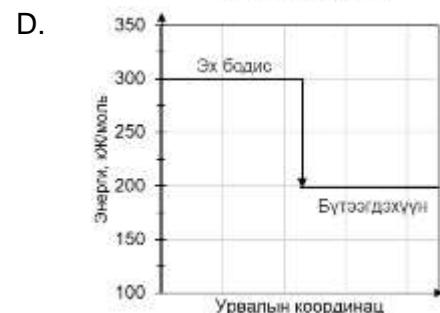
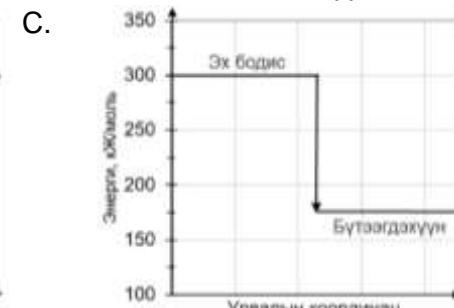
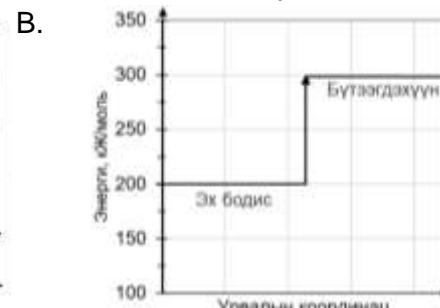
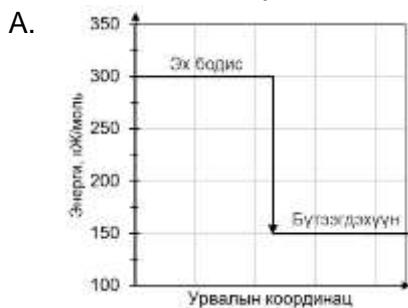
- B. CO_2

- C. Ar

- D. H_2O

- E. CH_4

15. 100 кЖ * моль $^{-1}$ дулааны өөрчлөлттэй экзотерм урвалын энэргийн диаграммыг олно уу.

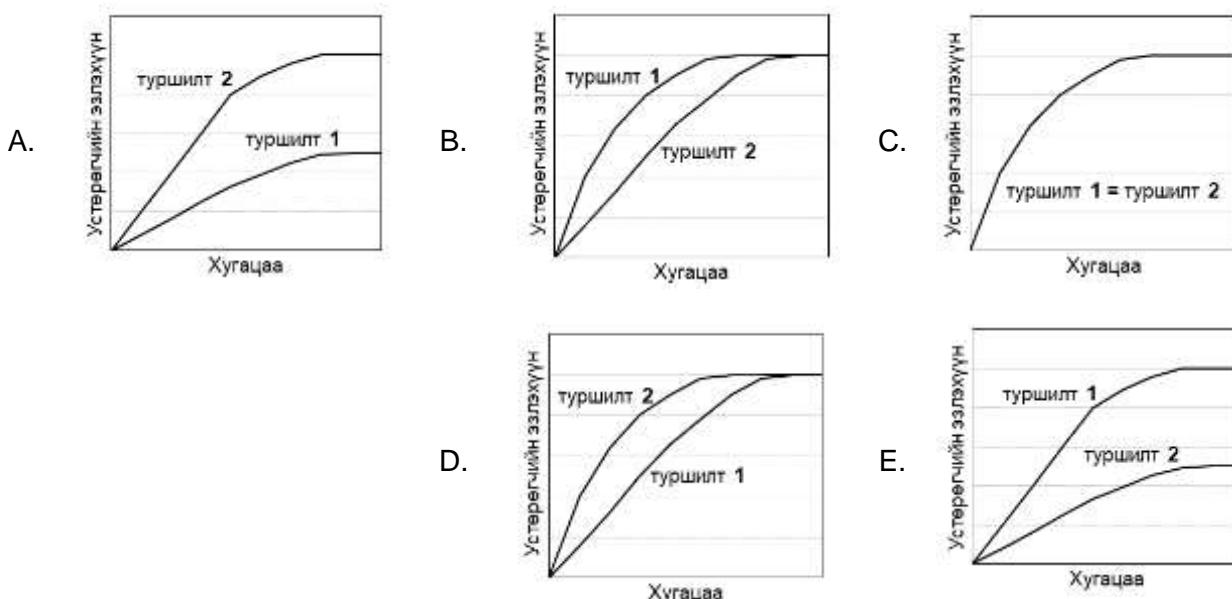

16. Аль нь эргэх чиглэлд явагдах боломжтой вэ?

- A. $\text{Ba}(\text{NO}_3)_2\text{(yyc)} + \text{Na}_2\text{SO}_4\text{(yyc)} \rightarrow \text{BaSO}_4\text{(хат)} + 2\text{NaNO}_3\text{(yyc)}$
- B. $\text{CuSO}_4 * 5\text{H}_2\text{O}\text{(хат)} \rightarrow \text{CuSO}_4\text{(хат)} + 5\text{H}_2\text{O}\text{(ш)}$
- C. $\text{KOH}\text{(yyc)} + \text{HCl}\text{(yyc)} \rightarrow \text{KCl}\text{(yyc)} + \text{H}_2\text{O}\text{(ш)}$
- D. $\text{Ba}(\text{NO}_3)_2\text{(хат)} \rightarrow \text{BaO}\text{(хат)} + 2\text{NO}_2\text{(x)} + \frac{1}{2}\text{O}_2\text{(x)}$
- E. $\text{Zn}\text{(хат)} + 2\text{AgNO}_3\text{(yyc)} \rightarrow \text{Zn}(\text{NO}_3)_2\text{(yyc)} + 2\text{Ag}\text{(хат)}$

17. Цайр металлыг 2 өөр хэмжээтэйгээр илүүдэл давсны хүчилтэй урвалд оруулж, туршилтаас ялгарсан устөрөгчийн эзлэхүүнийг хэмжив. Туршилтын үр дүнг илэрхийлнэ үү.

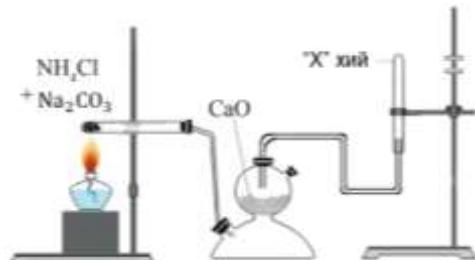
- Туршилт 1 (3.0 г цайр + давсны хүчил)
- Туршилт 2 (6.0 г цайр + давсны хүчил)

18. $\text{BaCO}_3\text{(хат)}$, барийн карбонатыг халааж задлахад үүсэх бүтээгдэхүүн бодисуудыг сонгоно уу.

- A. $\text{BaO}\text{(хат)}, \text{O}_2\text{(x)} \text{ ба } \text{CO}_2\text{(x)}$ B. $\text{BaO}\text{(x)}, \text{O}_2\text{(x)} \text{ ба } \text{CO}_2\text{(x)}$ C. $\text{BaO}\text{(x)} \text{ ба } \text{CO}_2\text{(x)}$
 D. $\text{Ba}\text{(хат)}, \text{O}_2\text{(x)} \text{ ба } \text{CO}_2\text{(x)}$ E. $\text{BaO}\text{(хат)} \text{ ба } \text{CO}_2\text{(x)}$

19. Аммонийн хлорид ба натрийн карбонатаас нэгэн хийг гарган авжээ. Хийг цэвэршүүлэхдээ CaO ашигладаг бол “X” хийг тодорхойлно уу.

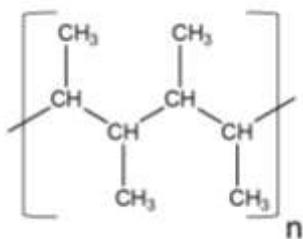
- A. NH_3
 B. H_2O
 C. CO_2
 D. NaCl
 E. NH_4Cl

20. Органик халалцах урвалын төрлийг сонгоно уу.

- A. $\text{CH}_3 - \text{CH}(\text{OH}) - \text{CH}_2 - \text{CH}_3 \rightarrow \text{CH}_2 = \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{CH}_3 + \text{H}_2\text{O}$
- B. $\text{CH}_3 - \text{CH} = \text{CH} - \text{CH}_3 \rightarrow \text{CH}_2 = \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{CH}_3$
- C. $\text{CH}_2 = \text{CH} - \text{CH}_3 + \text{H} - \text{Cl} \rightarrow \text{CH}_3 - \text{CHCl} - \text{CH}_3$
- D. $\text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{Cl} + \text{NaCN} \rightarrow \text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{CN} + \text{NaCl}$
- E. $\text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{CH}_3 + 6.5\text{O}_2 \rightarrow 4\text{CO}_2 + 5\text{H}_2\text{O}$

21. Зурагт хуванцар тоглоомын материал болох полимерийн гинжин хэлхээг дүрсэлсэн бол түүний мономерийг сонгоно уу.

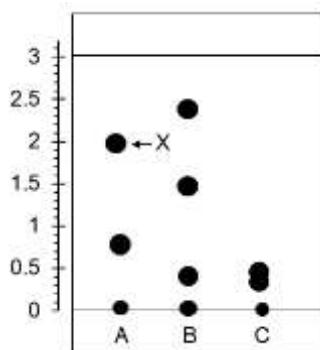

- A. $\text{CH}_3 - \text{CH} = \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{CH}_3$
- B. $\text{CH}_2 = \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{CH}_3$
- C. $\text{CH}_2 = \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{CH}_3$
- D. $\text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{CH}_3$
- E. $\text{CH}_3 - \text{CH} = \text{CH} - \text{CH}_3$

22. Фенол ($\text{C}_6\text{H}_5\text{OH}$) нь бензол (C_6H_6) – оос илүү урвалын идэвхтэй буюу катализаторын оролцоогүй бромын усны өнгийг арилгадаг. Шалтгааны тайлбарыг сонгоно уу.

- A. Хүчилтөрөгч (–гидрокси бүлэг) нь –мета байрлалд чиглүүлдэг тул урвалын идэвхийг нэмдэг.
- B. Хүчилтөрөгчийн атом нь харьцангуй цахилгаан сөрөг чанар ихтэй тул цагирагийн электрон нягтаршлыг багасгана.
- C. Хүчилтөрөгчийн чөлөөт хос электрон нь ароматик цагираг руу үл байршиж, цагирагийн электрон нягтаршлыг ихэсгэнэ.
- D. Хүчилтөрөгчийн атом нь харьцангуй цахилгаан сөрөг чанар багатай тул цагирагийн электрон нягтаршлыг ихэсгэнэ.
- E. Хүчилтөрөгчийн чөлөөт хос электрон нь ароматик цагираг руу үл байршиж, цагирагийн электрон нягтаршлыг багасгана.

23. Дараах хроматограммаас хамгийн олон бүрэлдэхүүнтэй холимгийг тодорхойлж, X толбоны R_f , баригдах факторыг тооцоолно уу.

- A. холимог A, $R_f = 0.67$
- B. холимог C, $R_f = 2.0$
- C. холимог B, $R_f = 2.0$
- D. холимог B, $R_f = 0.67$
- E. холимог A, $R_f = 2.0$

24. Молекулын хэлбэрийн тухай үнэн мэдээллүүдийг сонгоно уу.

- I. NH_3 нь гурвалжин пирамид хэлбэртэй.
- II. H_2S нь шугаман хэлбэртэй.
- III. CO_2 нь шугаман хэлбэртэй.
- IV. BH_3 нь хавтгай гурвалжин хэлбэртэй.

- A. I, III, IV
- B. I, II, III, IV
- C. I, II, III
- D. II, III, IV
- E. I, III

25. Энталпийн өөрчлөлт тус бүрийн урвалын тэгшитгэлийг харгалзуулна уу.

Энталпийн

Урвалын тэгшитгэл

1. Талст оронт торын энталпийн, $\Delta_{\text{талст}} H^0$	a. $K_{(x)}^+ + Br_{(yuc)}^- \rightarrow K_{(yuc)}^+ + Br_{(yuc)}^-$
2. Уусахын энталпийн, $\Delta_{\text{уус}} H^0$	б. $K_{(\text{хат})} + \frac{1}{2} Br_2(\text{ш}) \rightarrow KBr_{(\text{хат})}$
3. Гидратжихын энталпийн, $\Delta_{\text{гид}} H^0$	в. $KBr_{(\text{хат})} \rightarrow K_{(yuc)}^+ + Br_{(yuc)}^-$
4. Үүсэхийн энталпийн, $\Delta_{\text{үүс}} H^0$	г. $K_{(x)}^+ + Br_{(x)}^- \rightarrow KBr_{(\text{хат})}$

- A. 1г,2в,3а,4б   B. 1а,2в,3г,4б   C. 1в,2г,3а,4б   D. 1г,2в,3б,4а   E. 1г,2а,3в,4б

26. Металл гарган авах **тохиромжтой** аргыг харгалзах металлуудтай нь холбоно уу.

Металл гарган авах арга

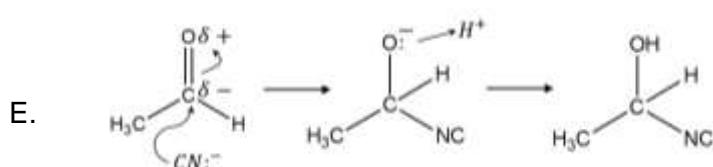
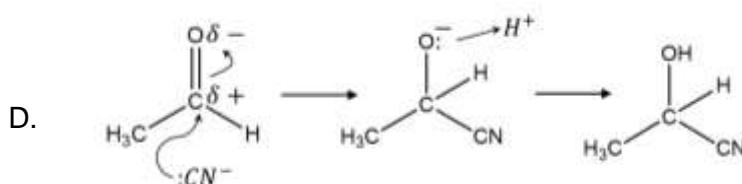
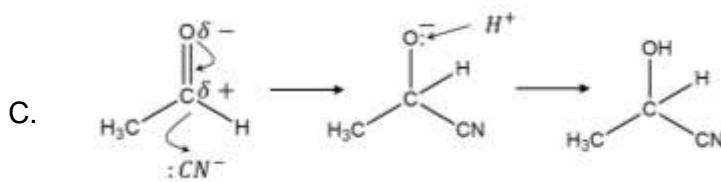
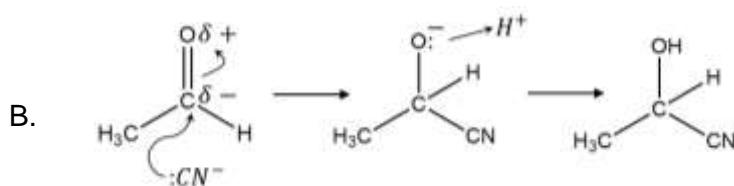
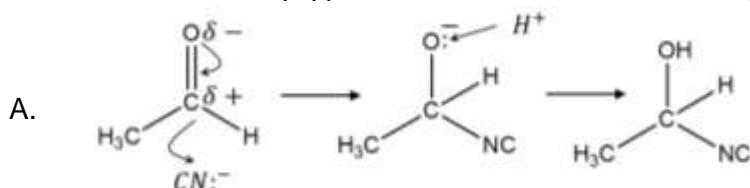
Металлууд

- 1) Металлын оксид + C $\rightarrow$ металл + CO₂
 2) Металлын нэгдэл $\xrightarrow{\text{электролиз}}$ Металл + Металл биш

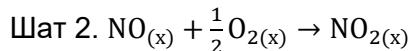
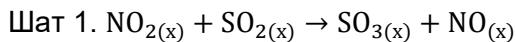
- а. Fe
 б. Na
 в. Ag
 г. Hg
 д. Zn
 е. Al

- A. 1аб, 2ве   B. 1ад, 2вг   C. 1вд, 2бе   D. 1ае, 2бд   E. 1ад, 2бе

27. Этаналь нь нуклеофиль нэгдэх механизмаар HCN/KCN урвалжтай урвалд ордог. Уг урвалын үед **C–C** холбоо шинээр үүсдэг бол механизмыг сонгоно уу.

28. Азотын ба хүхрийн оксидууд урвалд орж, агаар мандалыг бохирдуулдаг. Уг урвалд азот (II) – ын оксид ямар үүрэгтэй оролцож байна вэ?

А. катализатор

В. эх бодис

С. завсрыйн бүтээгдэхүүн

Д. бүтээгдэхүүн бодис

Е. шилжилтийн төлөв

29. Үелэх хандлагын тухай дараах өгүүлбэрийг нөхнө үү. VII бүлгийн дагуу доош галид ионы ангижруулагчийн хүч ..... , галогены исэлдүүлэгчийн хүч .....

А. буурч, буурна.

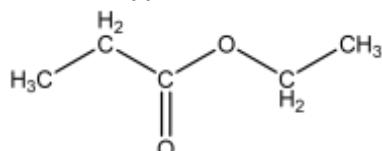
Б. буурч, өөрчлөгдөхгүй.

С. буурч, ихэнсэ.

Д. ихсэж, ихэнсэ.

Е. ихсэж, буурна.

30. Доор үзүүлсэн этилпропаноатыг катализатортой гидролизод оруулахад **C–O** холбоо тасардаг бол бүтээгдэхүүн бүхий зөв мөрийг сонгоно уу.

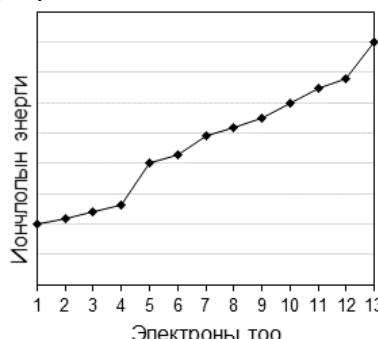

	Хүчлийн катализатор (сул. HCl)	Шүлтийн катализатор (NaOH)
A.	CH ₃ CH ₂ COOH	CH ₃ CH ₂ OH
B.	CH ₃ CH ₂ COOH	CH ₃ CH ₂ ONa
C.	CH ₃ COOH	CH ₃ CH ₂ CH ₂ OH
D.	CH ₃ COOH	CH ₃ CH ₂ CH ₂ ONa
E.	CH ₃ CH ₂ COOH	CH ₃ CH ₂ OH

31. Хоолны давс гарган авахын тулд 4.00 г хуурай натрийн гидроксидыг 100 мл хэмжээст колбонд найруулж, 50 мл-ийг таслан авч давсны хүчлээр титрлэв. Гарган авсан давсны массыг тооцоолно уу.

- A. 11.70 г   B. 5.85 г
 C. 58.50 г   D. 2.92 г
 E. 29.20 г

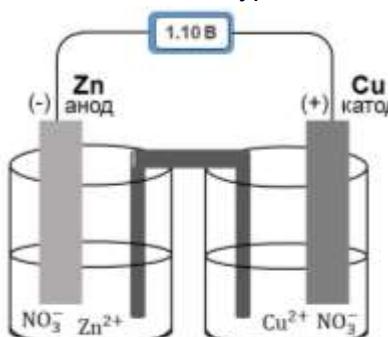
32. Дараалсан иончлолын энэргийн графикаас “X” элементийг тодорхойлно уу.

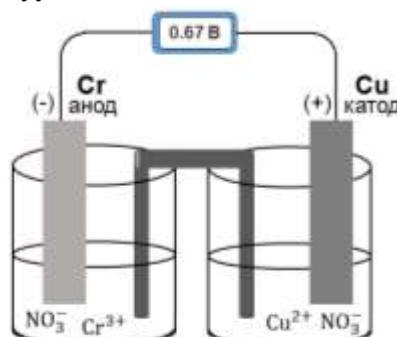
- A. Хөнгөнцагаан, Al   B. Фосфор, P   C. Цахиур, Si
 D. Хүхэр, S   E. Хлор, Cl

33. Гальваны хэлхээгээр хэмжсэн потенциал утгад үндэслэн металлын идэвхийн эгнээг тодорхойлж, аль нэг анодын хагас урвалыг сонгоно уу.

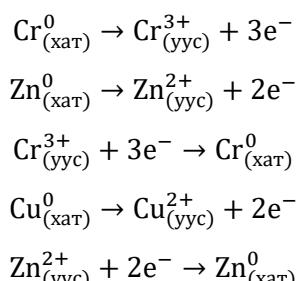

Идэвхгүй → Идэвхтэй

Анод дээрх урвал

- A. $\text{Cu} \rightarrow \text{Cr} \rightarrow \text{Zn}$
- B. $\text{Cu} \rightarrow \text{Zn} \rightarrow \text{Cr}$
- C. $\text{Cu} \rightarrow \text{Cr} \rightarrow \text{Zn}$
- D. $\text{Cu} \rightarrow \text{Zn} \rightarrow \text{Cr}$
- E. $\text{Cr} \rightarrow \text{Cu} \rightarrow \text{Zn}$

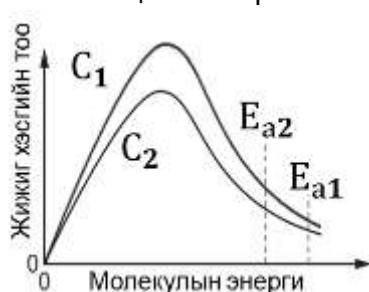

34. 0.4 моль SO_2 ба 0.1 моль O_2 хий тус бүрийг 100 кПа тогтмол даралт доор саванд хийхэд тэнцвэр тогтов. Тэнцвэрийн системд 0.1 моль SO_3 үүссэн бол тэнцвэрийн тогтмол, K_p (хувийн даралтаар тооцоолсон) – ыг тооцоолно уу.

$2\text{SO}_2 + \text{O}_2 \rightleftharpoons 2\text{SO}_3$			
n_0			-
Δn			
$n_{\text{тэнцвэр}}$			

- A. 0.01 кПа $^{-1}$
- B. 100.0 кПа $^{-1}$
- C. 0.02 кПа $^{-1}$
- D. 2.20 кПа $^{-1}$
- E. 1.00 кПа $^{-1}$

35. Дараах Больцманы тархалтын муруйн тухай зөв мэдээллийг сонгоно уу.

Концентрац	Катализатортой	Катализаторгүй
A. $C_1 > C_2$	E_{a1}	E_{a2}
B. $C_1 > C_2$	E_{a2}	E_{a1}
C. $C_1 < C_2$	E_{a1}	E_{a2}
D. $C_1 < C_2$	E_{a2}	E_{a1}
E. $C_1 = C_2$	E_{a2}	E_{a1}

36. $\text{C}_5\text{H}_{12}\text{O}$ молекул томьёотой спиртийн байгууллын изомерийн нийт тоог тоолж, тэдгээрээс хэдэн анхдагч ангиллын спирт байгааг мөн олоорой. (Орон зайн ба функциональ бүлгийн (энгийн эфир) изомерүүдийг тооцохгүй.)

Изомерийн нийт тоо

- A. 9
- B. 8
- C. 7
- D. 9
- E. 8

Анхдагч спиртийн тоо

- 3
- 3
- 3
- 4
- 4

37. 2.0 моль * дм⁻³ концентрацтай калийн перманганатын уусмалыг ашиглан үл мэдэгдэх концентрацтай 50.0 мл оксалат ион – C₂O₄²⁻ бүхий уусмалыг титрлэв. Калийн перманганатын уусмалаас 30 мл зарцуулагдсан бол оксалат ионы концентрацыг тооцоолно уу.

Хагас урвал 1.

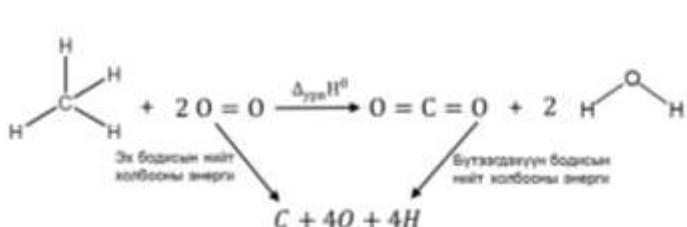

Хагас урвал 2.

- A. 1.30 моль * дм⁻³
- B. 3.00 моль * дм⁻³
- C. 8.30 моль * дм⁻³
- D. 0.48 моль * дм⁻³
- E. 0.30 моль * дм⁻³

38. Метаны шатах урвалын энталпийн өөрчлөлтийг тооцоолно уу.

Холбоо	Холбооны энэрги, кЖ * моль ⁻¹
C – H	410
C = O	740
O = O	500
O – H	480

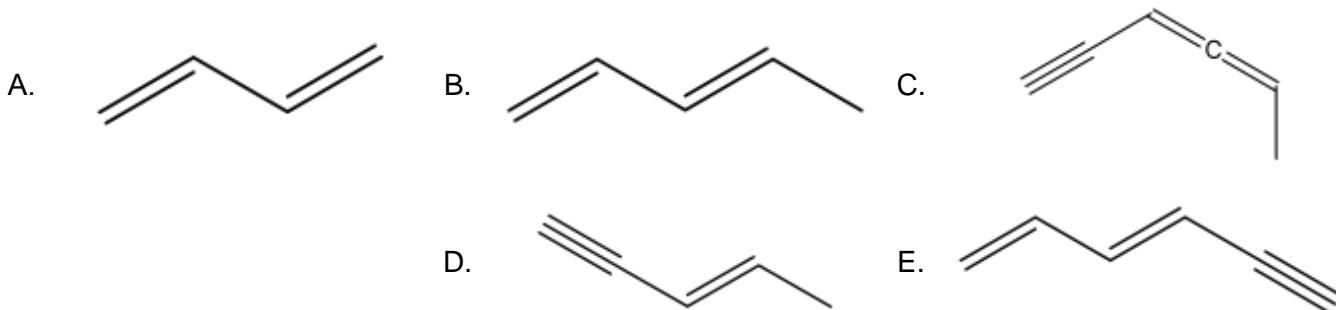
- A. - 760 кЖ * моль⁻¹
- B. - 200 кЖ * моль⁻¹
- C. 760 кЖ * моль⁻¹
- D. - 310 кЖ * моль⁻¹
- E. 200 кЖ * моль⁻¹

39. Шилжилтийн металлын шинж чанаруудын тухай үнэн мэдээллийг сонгоно уу.

- A. Шилжилтийн металлыг хутгаар зүсч болдог байхад нэгдүгээр бүлгийн металлууд хатуу шинж чанартай.
- B. Цайрын ион нь 3d¹⁰ электрон байгуулалттай тул шилжилтийн металл болж, цэнхэр өнгөтэй нэгдлүүд үүсгэдэг.
- C. Шилжилтийн металлууд нь энгийн молекулт нэгдлүүдтэй металлын холбоогоор холбогдож, комплекс ион үүсгэдэг.
- D. 3d ба 4s орбиталуудын энергийн түвшин ойролцоо тул шилжилтийн металл нь +2 ээс дээш исэлдлийн хэм үзүүлдэг.
- E. Шилжилтийн металлууд нь нэгдүгээр бүлгийн металлууд шиг катализатор болдоггүй.

40. Дараах нөхцлүүдэд тохирох нэгдлийг сонгоорой.

- Уг нэгдэл нь геометр изомер (цис–транс) үзүүлдэг.
- sp² эрлийзжилттэй нүүрстөрөгчийн **атомын тоо нь 4**.
- Толленсийн урвалжтай урвалд орж, өөрчлөлт ажиглагдана.

Хоёрдугаар хэсэг. Бүтээх даалгавар

Санамж: Хоёрдугаар хэсэг 4 даалгавар, нийт 32 оноотой.

Бутархай тоо гарсан тохиолдолд: Таслалын арын тоо 5 ба түүнээс дээш байвал таслалын өмнөх тоог нэгээр нэмэгдүүлнэ. Жишээлбэл: **a** хариултад харгалзах тоо 6.5 гэж гарвал **a=7**, харин **a·b** хариултад харгалзах тоо 6.5 гэж гарвал **a=6**, **b=5** гэж бөглөнө уу.

Үелэх хүснэгтийг нэгдүгээр хуудаснаас хараарай.

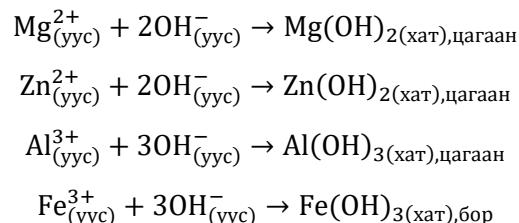
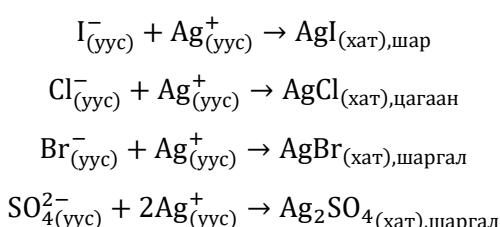
2.1 Ион ба хийг таних арга

/8 оноо/

1–5 дугаартай хуруу шилэнд **үл мэдэгдэх** нэгдлүүдийн уусмал өгөгджээ.

- I. Эдгээр уусмалыг 3 хэсэгт хуваан нэгт азотын хүчлээр хүчиллэгжүүлсэн мөнгөний нитратын уусмал, хоёрт натрийн гидроксидын уусмал тус тус нэмэв.

Явагдсан ионы тэгшитгэлүүд:

II. Туршилтын үр дүн:

Хуруу шилний дугаар	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Мөнгөний нитрат	↓ шар	↓ шаргал	↓ шаргал	↓ цагаан	—
Натрийн гидроксид	↓ цагаан	↓ бор	↓ цагаан	—	↓ цагаан

(↓) – тунадас, (–) өөрчлөлтгүй

Даалгавар:

1. (1) – (4) дугаартай хуруу шилэнд ямар бодисын уусмал байгааг тодорхойлж, хариултын хуудсанд тэмдэглэнэ уу.

FeBr₃(a)

LiCl(b)

ZnI₂(c)

MgSO₄(d)

(5) дугаартай хуруу шилэнд ижил анионтой хоёр давсны **холимог** байсан. Уг холимогоос үүссэн цагаан тунадас нь илүүдэл натрийн гидроксид ба аммиакийн уусмал тус бүрт хэсэгчлэн уусдаг. Харин натрийн гидроксид ба аммиакийг зэрэг илүүдлээр хийхэд тунадас бүрэн уусч байв.

- (5) дугаартай бодис дахь илүүдэл натрийн гидроксидын уусмалд уусдаг катион (e) – ыг доорх хариултын хүснэгтээс олно уу.
- (5) дугаартай бодис дахь илүүдэл аммиакийн уусмалд уусдаг катион (f) – ыг доорх хариултын хүснэгтээс сонгоно уу.
- Холимог дахь анион нь нитрат (NO₃⁻) – тай ижил чанарын урвалтай бол таних урвалж (g) – ийг сонгоно уу.
- Уг анионыг нитрат анионоос ялгах урвалж (h) – ийг сонгоно уу.

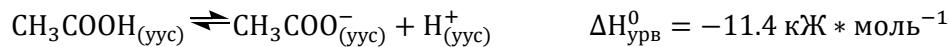
(0) Fe ²⁺	(1) Cu ²⁺	(2) Al ³⁺	(3) Mg ²⁺	(4) Zn ²⁺
(5) BaCl ₂ (yyc)	(6) HCl(yyc)	(7) NaOH, Al, халаалт	(8) KOH(yyc)	(9) H ⁺ , KMnO ₄

2.2 Химийн тэнцвэр

/8 оноо/

Дараах сүл хүчлийн диссоциацийн тэнцвэрийг судалжээ.

Даалгавар:

1. Дараах 4 нөхцөл тус бүрт тэнцвэр шилжих чиглэлийг сонгоно уу.

Төрчлөгдсөн нөхцөл	Тэнцвэр шилжих чиглэл
$\text{CH}_3\text{COO}^-_{(\text{yuc})}$ ионы концентрацыг Na^+ ионоор талсжуулах замаар бууруулахад	(a)
Натрийн гидроксид нэмэхэд	(b)
Урвалын хольц руу катализатор нэмэхэд	(c)
Урвалын хольцийг халаахад	(d)

0.1 моль * дм⁻³ концентрацтай $\text{CH}_3\text{COOH}_{(\text{уyc})}$ сул хүчлийн 2.0% нь диссоциацад ордог.

2. 0.1 моль * дм⁻³ концентрацтай CH₃COOH_(yyc) хүчлийн уусмал дахь H⁺_(yyc) ионы концентрац (e * 10⁻³ моль * дм⁻³) – ыг тооцоолно уу.

3. Уг диссоциацийн урвалын тэнцвэрийн тогтмол, K_c (f * 10^{-g}) – ыг тооцоолно уу.

2.3 Үелэх хүснэгт, үелэх хандлага

/8 ohoo/

Хүснэгт дэх үгийн дугаарыг ашиглан дараах даалгаврыг гүйцэтгэнэ үү.

0	1	2	3	4
тийм	хатуу	pH=6–7	Ионы тот	pH=1–3
5	6	7	8	9
Ковалентын тот	Молекулын тот	шингэн	хий	үгүй
(тот – талст оронт төр)				

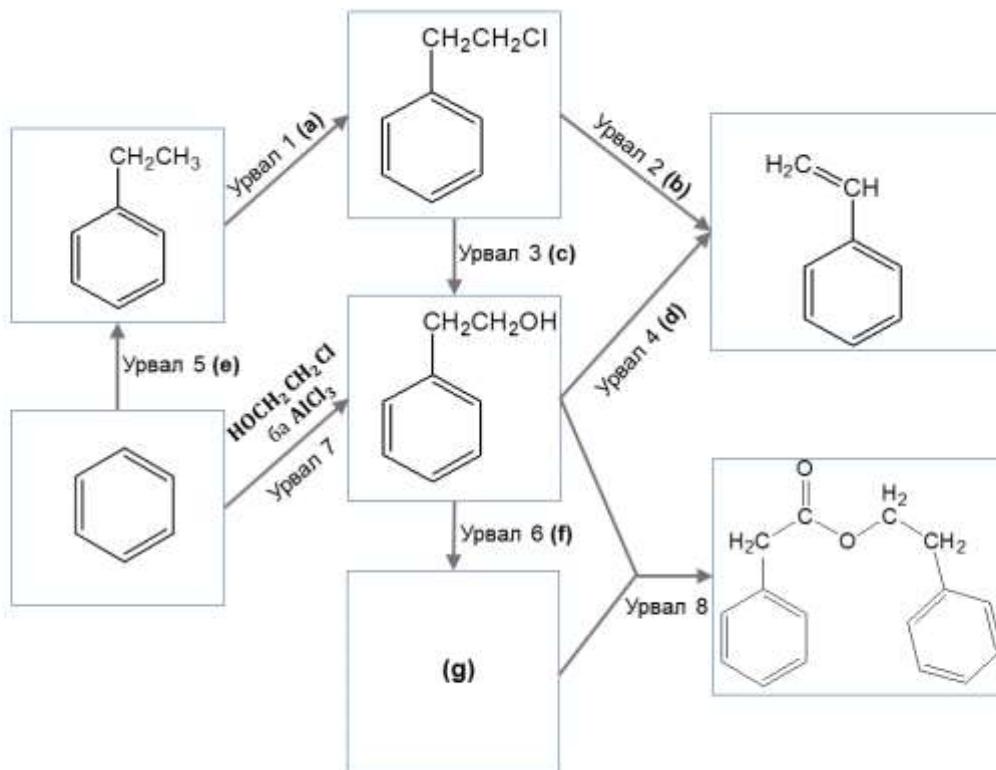
Даалгавар:

Дараах хүснэгтэд үелэх хүснэгтийн 3-р үеийн элементүүдийн хлоридын шинж чанарыг харуулжээ.
Хүснэгтийн хоосон зайд тохирох үгийн дугаарыг сонгоно уу.

	NaCl	MgCl ₂	Al ₂ Cl ₆	SiCl ₄	PCl ₅
Бодисын төлөв	(a)				(b)
Бүтэц байгуулалт		(c)		(d)	
Хайлмал байдалдаа цахилгаан дамжуулах эсэх	(e)		(f)		
Нэгдлийн усан уусмалын pH					(g)

Сурагч Дэмбээ доорх органик схемийг судалжээ.

0	1	2	3	4
C ₆ H ₅ CH ₂ COOH	NaOH _(уyc)	Cl ₂ ба гэрэл	FeCl ₃ ба Cl ₂	конц H ₂ SO ₄ , Δ
5	6	7	8	9
H ⁺ , K ₂ Cr ₂ O ₇ , хөргүүр	CH ₃ CH ₃ , Δ	NaOH _(этанол)	C ₆ H ₅ CH ₂ CH ₂ COOH	CH ₃ CH ₂ Cl ба FeCl ₃

Даалгавар:

- 1–6 дугаартай урвалыг явуулахад шаардлагатай урвалж, нөхцлийн дугаарыг харгалзан **a,b,c,d,e,f** үсэгт тааруулан сонгоно уу.
- Схем дэх **бодис (g)** – ын дугаарыг хариултын хүснэгтээс сонгоорой.
- Схем дэх нийт 8 урвал дундаас ялгаруулах урвалын тоо ширхэг (**h**) – ийг тоолно уу.

